

оскільки вони підслідні Службі безпеки України. На сьогодні потрібно створити стратегічний план розвитку ДБР, створити центральний апарат, набрати співробітників (слідчий апарат та оперативників), створити територіальні органи.

На сьогодні виникає низка питань щодо оплати праці персоналу новоствореного органу, її співпорівняння з аналогічною заробітною платою персоналу НАК, САП, НАЗК. Ще одним не вирішеним питанням є контроль за діяльністю ДБР, звітності перед громадськістю.

Вважаємо, що необхідними передумовами ефективного функціонування Державного бюро розслідувань в Україні як складової системи органів правопорядку держави слід вважати чітке визначення завдань щодо декриміналізації суспільних відносин у певних сферах життєдіяльності, створення необхідних інструментів для їх реалізації, підзвітність органів громадянському суспільству та персональну відповідальність їх керівників за стан цієї роботи.

Науковий керівник: асистент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія» Джабурія Олена Олександрівна.

Дзюба М. Ю.

студент 1-го курсу магістратури факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ В СИСТЕМІ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

Неефективна діяльність державних структур у боротьбі із корупцією, відсутність дієвих механізмів боротьби із злочинністю. Все це стає причинами поширення правового нігілізму серед населення та негативно впливають на ступінь довіри громадян до влади та заходів, щодо удосконалення антикорупційного законодавства та реформування правоохоронної системи.

Кроком вперед у боротьбі із корупцією та припинення свавілля посадових осіб вищого рангу та службових осіб правоохоронних органів є створення Державного бюро розслідування — центрального органу виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність з метою запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів, віднесених до його компетенції.

Однією із найважливіших функцій ДБР для громадськості буде розслідування злочинів, вчинених посадовими особами правоохоронних органів. До них відносяться зокрема, боротьба із протиправними методами отримання свідчень, що посягають на людську честь та гідність, безпідставними арештами, завданням тілесних ушкоджень затриманим особам, а також іншими посягання на права людини. Крім цього, передбачається, що ДБР буде займатися розслідуванням злочинів, вчинених правоохоронцями у період мирних зібрань. Саме у цій сфері ДБР має можливість отримати повагу громадськості та стати органом із найбільшим рейтингом довіри серед населення.

Важливою проблемою досудового слідства залишається визначення місця Державного бюро розслідувань в системі правоохоронних органів. Оскільки, відповідно до чинного Закону України «Про державне бюро розслідувань» від 2015 року, це — центральний орган виконавчої влади, що здійснює правоохоронну діяльність. Саме надання статусу центрального органу виконавчої влади робить Державне бюро розслідування чи не найвпливовішими суб'єктом в системі правоохоронних органів.

Як зазначається у статті 5 Закону на Державне бюро розслідувань покладається завдання із виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів посадових осіб, що віднесені до 1-3 категорії державної служби, судьями, правоохоронцями, військовослужбовцями, прокурорами Генеральної та спеціалізованих прокуратур. (ЗУ «Про державне бюро розслідувань»// Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 6, ст.55)

Із тексту ст. 5 Закону можна зробити припущення, що Державне бюро розслідувань має стати головним контролюючим органом, діяльність якого направлена на боротьбу та запобігання злочинів, що здійснюються посадовими особами інших правоохоронних органів. Крім того, до функцій Державного бюро розслідувань входить здійснення досудового розслідування, в тому числі, і з корупційних злочинів. У цій сфері уже функціонує Національне антикорупційне бюро України, на яке також покладається функція досудового слідства. Тому, важливо з'ясувати питання про підслідність кожного з цих органів, оскільки для забезпечення ефективної діяльності не повинно заважати «дублювання функцій» кожного з цих органів.

В КПК України немає визначення підслідності, але якщо взяти до уваги наукові дослідження з цього питання, вірною є думка Ю. Кицана, який вважає, що підслідність — це невід'ємна частина компетенції органів досудового розслідування, що полягає у праві та обов'язку займатись розслідуванням певної категорії злочинів.

(Кицан Ю. І. Підслідність кримінальних справ: теоретичні засади вдосконалення нормативно-правового регулювання/ Ю. І. Кицан// Часопис національного університету «Острозька академія». Серія «Право». — 2012. — № 2 (6). — 11 с. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2012/n2/12kyinpr.pdf>.)

Варто відмітити, що законодавець з теоретичної точки зору вміло встановив межу підслідність між Державним бюро розслідувань та іншими органами, в тому числі, і Національним антикорупційним бюро України. Так, на Національне антикорупційне бюро України було покладено обов'язок досудового розслідування діянь, передбачених ст. 191, 206², 209, 210, 211, 354 (стосовно працівників юридичних осіб публічного права), 364, 368, 368², 369, 369², 410 КК України як корупційні злочини, за наявності однієї з таких умов:

1) суб'єктом вчиненого злочину обов'язково є посадова особою органу державної влади чи місцевого самоврядування, правоохоронного органу, військового утворення.

2) заподіяний кримінальним правопорушенням збиток має перевищувати в п'ятсот і більше разів розмір мінімальної заробітної плати на певний рік.

3) службова особа у зв'язку із зловживанням своїх владних повноважень отримала протиправну вигоду. (Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI)

Слідчі Державного бюро розслідувань мають проводити досудове слідство злочинів, що вчинені посадовими особами зазначеними у ч. 1 ст. 9 Закону України «Про державну службу». На Державне бюро розслідувань крім цього, покладено обов'язок здійснювати досудове розслідування злочинів, передбачених ст. 191, 206², 209, 210, 211, 354, 364, 368, 368², 369, 369², 410 КК України у випадку, коли ці злочини вчинені посадовими особами Національного антикорупційного бюро України.

Як бачимо, законодавець чітко розмежує підслідність кожного з вище перерахованих органів, що є позитивним моментом з огляду на те, що як Національне антикорупційне бюро, так і Державне бюро розслідувань здійснюватимуть досудове розслідування злочинів з фактично однаковим суб'єктним складом.

Конкретний розподіл обов'язків Державного бюро розслідувань та Національного антикорупційного бюро покликаний не допустити випадки виникнення спорів про підслідність. Однак, із впевненістю можна констатувати те, що з початком повноцінної роботи Державне бюро розслідувань стане частково контролюючим органом відносно першого, тому що буде розслідувати корупційні злочини, що вчиняються посадовими особами Національного антикорупційного

бюро України. (Функція досудового слідства в повноваженнях Державного бюро розслідувань та Національного антикорупційного бюро / В. І. Цимбалюк // Право і Безпека. — 2014. — № 3. — С. 160-164. — Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2014_3_34)

Як вважає, Денис Монастирський, експерт українського інституту майбутнього, ДБР має стати новим «гравцем» у правоохоронній системі, що із початком своєї роботи значно змінить її вигляд. Значних змін зазнають органи прокуратури, оскільки, ДБР перебере на себе функцію слідства залишивши за прокуратурою функцію організації та процесуального керівництва досудового розслідування. Неминучо буде реформа Служби безпеки України, оскільки, ДБР перебере на себе частину підслідних на даний момент проваджень. Можна з впевненістю говорити про те, що з часом, у зв'язку із діяльністю ДБР, зміни торкнуться і Національну поліцію. (Денис Монастирський. Хто захистить ДБР? [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://glavcom.ua/columns/dmonasty-rskiy/hto-zahistit-dbr-442696.html>)

Створення в Україні Державного бюро розслідувань — це рішучий крок вперед у активізації боротьби з корупцією та іншими злочинами, що вчиняються посадовими особами правоохоронних органів. Важливо, щоб уся робота над удосконаленням системи правоохоронних органів проходила системно та послідовно. У такому разі не виникатимуть конфлікти та протиріччя на ґрунті підслідності тощо. Звичайно, спочатку на практиці виникатимуть всякого роду проблеми — потрібні будуть поправки до законів, підзаконних актів, але це - тимчасові проблеми, і, незабаром, ці питання будуть вирішені.

Науковий керівник:** доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук **Храпенко Олена Олегівна.